

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

55. An valeat votum servorum collatum ad tempus libertatis? Et an
prædictum votum possit irritari à Dominis? Et an valeat contractus
servorum collatum ad tempus libertatis? Et omnia supradicta ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

ere, quia in eo seruis tam huiusmodi suo officio & munere fungitur. Respondeo, ius esse seruo, id facere, nam dummodo seruis nullum cultum Idolo tribuat, tunc potest suo domino inferuire, id enim officij præstare solet domino suo, tum in templis, tum extra templum: quemadmodum etiam Christiana ancilla à Paganis capta, & caudam vestis dominæ suæ gestare solita, tuta conscientia genuit, cum cum domina in templo Idolorum genua flectente, & sese prosternente, quia id quoque facere ubique consuevit. Quare igitur, inquit, si id est licitum facere, petiuit Nahaman ut ipsi Deus ignoscere? Respondeo dubium fuisse Nahaman, utrum iure posset id obsequij genus domino suo Idoli cultori præstare, immo fortassis veretur, ne id graue peccatum esset; & proinde impensè postulauit, ut Elisæ precibus id iuris sibi à domino concederetur. Elisæus autem nequaquam soluit legem diuinam, neque enim poterat in eo, quod est per se, & intrinsecè malum, legem aliquam soluere, & excipere, sed concessit ei rem sua natura indifferentem, quam tamen ipse anceps animi, tanquam bona mente præditus putabat, aut etiam veretur esse interdictam, Deoque proinde odiosam, ac detestabilem: quod Abulenſis, & Lyanus prudenter obseruauerunt.

2. Et idè ego puto non peccare seruum Christianum in partibus Infidelium, qui præstat obsequium domino suo sustentando eius brachium, etiam cum genua flectit, vel seruam, quæ gestat caudam dominæ suæ, & vna cum illa genua flectit. Ratio est, quia etiam extra Tempia idem obsequium præstant: quod autem idem faciunt in templo, id se habet per accidens. Et hanc nostram sententiam docet Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 7. num. 32. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 27. quæst. 7. quibus etiam adde Thomam à Iesu de procuranda salute omnium gentium lib. 5. part. 2. dub. 6.

RESOL. LIII.

An serui teneantur defendere vitam Dominorum cum periculo vitæ? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 50. alias 49.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Machadus de Perſ. Confess. tom. 2. lib. 6. part. 7. tractat. 13. docum. 1. num. 1. ubi sic ait: *Se ha de aduertir, que se- gun expresslymente disponen vnas leyes del Derecho comun, i Real, si algun esclauo teniendola noticia, que contra su señor, ò su muger, ò hijos se intentara alguna afechança, ò traicion, ò cosa semejante no solamente para quitarles la vida, sino tambien para hazerles algun agrauio de heridas, &c. ò si peleando alguno de sus señores corria peligro su vida; si el esclauo no fusio à la defenſa, manifestandoles la traicion, que contra ellos se traguaua, ò no les defendio su vida con su propia persona, disponen como digno, que incurra en pena de muerte; i esto aunque al esclauo le huiesse de constar la vida el defenderlos, sin que lo escuse el auer dado voz, i pedido socorro, quando por su persona pudo ayudarlos, ò defenderlos.* Ita ille.

2. Sed putat Molina tom. 4. tract. 3. disp. 13. memb. 5. n. 8. dictas leges nimis rigidas esse, nec obligare seruos ad defensionem vitæ domini cum periculo suæ vitæ. At Trullench tom. 1. lib. 4. c. 1. dub. 5. n. 2. primæ sententiæ adhæret: nam docet mancipia teneri cum periculo vitæ defendere dominos à malis imminentibus, quando non temerè se ingerunt in pericula: quod etiam docet Filiucius tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 3. n. 46.

Tom. VII.

RESOL. LIV.

An serui validè possint emittere vota? Ex p. 7. tract. 7. Ref. 5.

§. 1. **R**espondeo, quod seruis nullum votum reale potest emittere validè: nam quicquid seruis habet, domini est, siue ad personam, siue ad opus, siue ad res pertineat: vnde, nec potest emittere vota personalia, si ex toto, vel ex parte debitum domino obsequium perturbant, ut vouere Religionem, peregrinationem, à pera ieiunia, ea verò quæ non perturbant potest validè vouere, ut orationes, castitatem, &c. Vide D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 8. Syl. verb. votum 3. q. 3. Et ita docet etiam Villalobos in summa tom. 2. tract. 34. dist. 6. n. 2. & alij communiter.

RESOL. LV.

An valeat votum seruorum collatum ad tempus libertatis?

Et an prædictum votum possit irritari à Dominis?

Et an valeant contractus seruorum collati ad tempus libertatis?

Et omnia supra dicta exponuntur etiam pro votis vxoris, & impuberum collatis ad tempus libertatis, & pubertatis. Ex p. 7. tr. 7. Ref. 26.

§. 1. **P**rima opinio docet valida esse prædicta vota seruorum collata in tempus libertatis, & obligare secuta postea prædicta libertate, & non posse irritari à dominis, nisi pro tempore, quo dominis fuerint subiecti, v. g. si pro tempore vitæ suæ serui vouerint aliquid faciendum, siue libertatem consequantur, siue non consequantur, non poterunt ipsi dominis irritare talia vota, nisi pro tempore, quo serui illis fuerint subiecti, non verò pro eo tempore, quo libertatem consecuti fuerint. Hanc docent Lessius tom. 1. de inst. lib. 2. cap. 40. dub. 10. n. 82. Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 17. quæst. 9. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 3. num. 2. & 3. cum aliis quos citant. Fundamentum est, quia nihil ad dominos pertinent vota seruorum emissa in tempus libertatis; quid enim ad illos attinet, quid postea serui sint acturi, profecto nihil; & quia hæc vota simpliciter sunt conditionata, quare non incipiunt obligare seruos, nisi post purificatam, impletamque conditionem adsecutæ libertatis. Tandem, quia non est eadem ratio de voto professionis viri non consentiente vxore, atque de voto seruorum collato in tempus libertatis non consentientibus dominis, quia votum viri idè non obligat post mortem vxoris, quia vir id non vouit, nec mens illius erat, vt si nunc impediretur propter matrimonium, teneretur ingredi vxore mortua, neque dici potest teneri illum ratione professionis factæ, quia hæc ipso iure fuit inualida, vxore nolente, nemo enim potest donare quod est alterius; corpus autem viri erat vxoris, vnde etiam vir ratione professionis non tenetur seruare perpetuam, & obedientiam, quia hæc non habent locum nisi in Religione, & quia ille non habet Prælatum. Ad castitatem tamen tenetur ex interpretatione iuris, quia hæc vouere poterat inuita vxore, vnde viuente vxore, non potest petere debitum, tenetur tamen reddere, & mortua vxore non potest aliam ducere, vt docet Lessius tom. 1. de inst. lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 82.

2. Secunda opinio docet votum collatum in tempus libertatis, obligare quidem seruos, sed posse irritari à dominis. Hanc docet Syl. verb. votum. 4. volum. 4.

Pp 4 quæst. 2.

Sup. conten-
tis in hac
Ref. in hoc
Ref. lego do-
ctinam Ref.
primæ post
leg. pro irri-
tatione t. hui
votorum.

Sup. conten-
tis in hac
Ref. in tom.
8 tr. 4 in Ref.
sol. 44. & 45.
& pro parte
hic infra in
Ref. seq. cur-
sim in prin-
cipio, & cum
Villalobos
in fine.

Sup. hoc ibi-
dem, figuro-
ter in duabus
Ref. not. præ-
teritæ.

quest. 2. §. quintum. Et debent docere omnes, qui dicunt vota impuberum collata in tempus libertatis, vt si voueant aliquid exequendum, cum adoluerint, valida quidem esse, sed similiter irritari posse à parentibus, & eorum qui loco parentum sunt, & hi sunt, idem Syluester, *dicti. verb. votum 4. questione 2. & verb. Religio 2. num. 14. ex Panormitano in cap. scriptura, de voto, & voti redempti. Nauarius in summa Latin. cap. 12. num. 67. Sotus lib. 7. de iustit. quest. 3. art. 1. Fundamentum huius opinionis est? Primò, quia, sicut vota impuberum habent ex dispositione iuris tacitam conditionem, si patri placuerit, ac proinde possunt irritari à dominis, & approbari, prout illis placuerit. Secundò, quia professio viri inuita vxore facta ita est irrita, & inualida ex sua natura, vt nec post mortem quidem vxoris teneatur vir ad talem professionem, ad Religionemque redire, vt patet ex capite quidam, de conuersione coniugati. & ex capite placet nobis, eodem titulo, propterea quod corpus viri vxori subiectum, & obligatum erat: qui magis subiectum est corpus serui domino, quam corpus viri vxori, & maius dominum habet dominus in corpore serui, & mancipij, quam vxor in corpore viri; ergo sicut votum professionis viri sine vxoris consensu factum ita est irritum, & nullum, vt nec post mortem vxoris obliget, ita etiam vota seruorum collata in tempus libertatis, absque consensu dominorum facta irrita omnino erunt, vel saltem à dominis irritari possunt.*

Vnde ex his ego puto vtramque sententiam esse probabilem, ex qua etiam sequitur decisio illius dubij, an valeant contractus serui collati ad tempus libertatis.

RESOL. LVI.

An Domini possint irritare vota seruorum?
Et quid, si votum sit audiendi Missam, ieiunandi, communicandi, &c?
Et quid de voto seruande Castitatis?
De votis vero ante seruitutem emissis, an Domini possint suspendere eorum executionem?
Et obseruatur vxorem non posse serui vota irritare, nisi spectet ad eius bona paraphernalia?
Et notatur posse Dominum serui impuberis parentibus arbitari omnia illum vota irritare, quod est valde notandum. Ex p. 7. tr. 7. Ref. 27.

* Sup. atqui
bus ex con-
tentis in hac
Ref. leg. su-
pra breuem
doctrinam
Ref. 54. pro
validitate a-
liorum vo-
torum.

§. 1. * **R**espondeo ea sola vota irritari posse, quæ eorum obsequio, & seruitio obstituerint, quia in ea sola ratione dominis subiecti sunt. Sic Nauarius cap. 12. n. 64. Valentia 2. 2. disput. 6. quest. 6. punct. 6. questione vltima, Azorius lib. 11. cap. 16. quest. 8. cap. 17. quest. 9. Lessius lib. 2. cap. 20. dub. 14. num. 86. in 2. edit. Suarez lib. 6. cap. 3. num. 1. 2. & 3. Sanchez pluribus relatis lib. 4. cap. 36. num. 2. Quapropter vota quorum executionem serui miserint in tempus solutæ seruitutis irritari non possunt. Sed de hoc vide superiorem resolutionem. Quia neque in executione, neque in obligatione dominorum obsequio præiudicant. De votis vero ante seruitutem emissis suspendi eorum executio potest, si præiudicantia fuerint, & idem est dicendum de votis obseruandi præcepta diuina; audiendi Missam, ieiunandi, communicandi. Nam esto irritari non possunt, quia non sunt de materia ipsis dominis subiecta; possunt tamen impediri, & suspendi aliquando si præcipiantur eo tempore fieri aliqua opera cum eorum obseruatione impossibilia, vt bene aduertit Sanchez d. cap. 36. num. 6. Quod à fortiori procedit in votis rerum ad consilium pertinentium, vt recitandi aliquas moderatas orationes, præstandi

* Quæ hic
est etiam
Ref. antecede-
ns, & in
aliis eius pri-
mæ annot.

aliquam moderatam abstinentiam. Votum vero castitatis, nullatenus irritari, neque suspendi potest. Quia eius obseruatio neque præiudicare dominis potest, neque impedire eorum continuum obsequium, vt fuerunt omnes D. D. Et idem est de votis realibus, si forte serui aliqua bona habeant propria, vt docuit Suarez d. capite 3. numero 5. Secus vero si ex bonis dominorum sint; nam eo ipso voto eorum dispositio subiecta.

2. Et idem non desinat hic apponere verba Villalobos in summa. tom. 2. tract. 34. diff. 20. num. 1. ubi sic ait: *En las cosas que el seruo no perjudica a su señor, no es sugeto a él, sino que es sui iuris, y así no le podrá irritar los votos, que en esso bién se ven en las cosas que perjudican al señor, no es suyo, y no del señor, y así le puede irritar todos los votos que le perjudican, como todos tienen. De suere, que pue. de libremente hazer voto de castidad, y aun casarse, como consta del derecho, que quanto a esto no le es sugeto; mas podrá el señor irritarle el voto de pergrnacion, y de rezar el Oficio diuino, y otros semejantes, como dice Santo Thomas, porque el seruo en ningún tiempo es esento del seruoicio de su señor, y estas cosas, es llano, que requieren tiempo. Mas si se hiesse estos votos para cumplirlos despuer que saliere del dominio de su señor, es cierto que obligarian, y no se le podrían irritar: porque nada desjo puen en el iuryzio del señor. Ita ille; cui adde omnino videndum Trullench. in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 37. num. 1. & seq. qui optime etiam obseruat vxorem non posse serui vota irritare nisi spectent ad eius bona paraphernalia. Notat etiam idem Trullench. dub. 36. n. 1. posse dominum serui impuberis parentibus irritari; omnia illius vota irritare; quod est valde notandum.*

RESOL. LVII.

An serui possint validè, & licitè matrimonium contrahere?
Et an peccet Dominus si prohibere intemes serui, ne ineat matrimonium, vel conentor impedire, aut supplicio afficiat seruum ob contractum matrimonium?
Et an Dominus post promissionem & sponsalia serui non possit amandare, vel vendere illum in aliam regionem? Ex p. 7. tr. 7. Ref. 36.

§. 1. **R**espondeo non solum validè sed etiam licite posse quemcumque seruum, absque villo consensu domini, legitimo matrimonio copulari. Habetur in iure cap. 1. de coniugio seruorum, vbi sic definitum est: Nec inter seruos debent matrimonium villatenus prohiberi; & si contradicentibus dominis, & inuitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolueda. Ratione probat Sanchez Thomas 4. dist. 36. quest. 1. art. 2. Quia iure nature & diuino, singuli homines facultatem habent, & libertatem ineundi matrimonium ad prorogationem humanæ speciei, & in remedium propria concupiscentie. Quia facultate nullo humano iure poterant spoliari. Neque potestas domini in seruum, poterat huic facultati naturali præualere; sed solum ad exigentia ciuilia obsequia extenditur potestas domini in per seruum. Quæ non sunt incompatibilia cum vinculo matrimonij. Quinimo, licet per vsum & census coniugij non remaneat seruus adeo expeditus ad omne obsequium, sicut si esset solutus; debet hoc ipsum tollari à domino, quia ex natura rei ita competit ei, cuiuslibet homini hæc facultas, vt spoliari ea non possit.